

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1701. Soc. 162.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

Novus Provincialis.

vel majoris partis adfit, vel attingere, vel raro deviare ab scopo; si mens dirigat, non voluntas infinceris affectionibus imbuta. Renunciatur Provincialis P. Michaël Diasius Ulyssiponenſis, qui fuerat Reginae Conſeſſarius.

Annus 1701. Soc. 162.

Profecti ad Indos.

Decem & ſeptem dicarunt ſe ad eundis regionibus Indiciſ, Luſitani omnes. Præerat P. Joannes Coſta Bejenſis, qui ex Provincia Malabarica Romam venerat Procurator. P. Franciſcus Vaſconcellius ereptus morti in morbo periculoſo ſe devoverat Indiciſ miſſionibus: anno 1720. nominatus ab Sereniſſimo Rege Joanne V. Cocinenſis Epiſcopus. P. Joſephus Tavaricus mutavit cognomen in Malabarica Provincia, dictuſque Joſephus Saraiva: illic obivit anno 1715. contracto morbo ex laboribus ſui muneris. P. Petrus Gilius primus fuit, qui in Decanenſi regno Montibus, quos Gates vocant, novam fundavit Eccleſiam, multis Ethnicis ad fidem converſis. Aliorum nomina Catalogi exhibent.

Solvitur Gymnaſium domeſticum Ulyſſipone.

2. Menſe Octobri ſolutum eſt Ulyſſipone Gymnaſium humanioris litteraturæ. Labor Magiſtrorum erat decumanus: unus duabus horis manè, duabus à meridie Gymnaſio præerat; præterea diſputationibus per tres horæ quadrantes, nonnunquam explicationi Græcæ linguæ per ſeſqui horam. In cubiculo perpetua dabatur opera in videndis, emendandis, ac dirigendis ſcriptionibus, ſive carmine, ſive proſa. Illud moleſtiſſimum accidebat, quòd novi per dies fere ſingulos abſoluto biennio venirent. Unde Gymnaſium unum attemperandum fuit omnibus in diverſo conſtitutis gradu, ita ut nulli non diſcerent.

3. Plurimam genuit utilitatem opuſculum dictum *Promptuarium Syntaxis*, quod Magiſter typis dedit, ne res eaſdem centies repeteret, ipſique ad manum haberent diſcipuli. Sic placuit vulgatum, ut ſæpe poſtea reculum fir, omniumque Grammaticæ ſtudentium manibus teratur. Modus vivendi, ſi demas ſtudia, tironum erat, veſtitus idem, ac ex eodem panno. Orabant manè in ſacello ſimul, cum tironibus ſacro intererant, veſperè lectioni ſacræ, & punctis meditantis. Indiscriminatim ſedebant in menſa capturi cibos. Temporibus loquendo deſtinatis non uſi alio, quàm Latino ſermone, ſeu inter ſe, ſeu cum Magiſtro in privatis ſermonibus. Hæc aſiduitas linguam Latinam penè reddiderat patriam, feceratque in explicanda mente promptiſſimos. Abſoluto ejus facultatis ſtudio, terni, quaterni mittebantur pedites Conimbricam, & Eboram; quod etiam non caruit ſuis incommodis. Sed his relictis.

Moritur P. Joannes Fonſeca.

4. Supremum diem explevit Ulyſſipone calendis Octobris omni laude major Ven. P. Joannes Fonſeca Vianenſis, in lucem editus, quo tempore ad ſublata in altum ſacram hoſtiam fiebat ſignum in paræciæ templo. Hinc videbatur exorta cum ipſo veneratio divinæ Euchariſtiæ, & ſtudium eam colendum faciendo, tum audiendo ſacra, tum etiam miniſtrando ſacerdotibus, quando ad aras operabantur. Litteris ſtudebat Eboræ. Fortè conſpexit duos e noſtris, qui domi ſuæ convenerant errantem ſæminam ſuadentes, ut emergeret de coeno. Summopere placuit illi tanta charitas, animumque induxit Societati adungi, quod executus eſt Eboræ.

5. Ibidem annis labentibus tradidit Philoſophiam. Inſtruxit tirones Conimbricæ. Maderenſe Collegium cum poteſtate Viſitatoris luſtravit. Redditus continenti, poſt annos aliquot Rectorem egit tironum Ulyſſipone, Inſtructorum Patrum tertie probationis Conimbricæ, Præſectum Juniorum Ulyſſipone, poſtremis annis Præſectum rerum ſpiritualium in Collegio D. Antonii. Longo vitæ decurſu augendis virtutibus, & Evangelicæ perfectioni pro virili inſudaverat. Non fuit virtus, in qua poſteritati non reliquerit exempla generoſa. Amor in DEum ſic incendit animum, ut per DEI nomen roganti ſtipem non negave-

rit unquam; si carebat obolo, dabat imagunculam aream. Virginem sacrosanctam, Divosque summis obsequiis & honoribus coluit.

6. Charitate in proximum vix potest quid altius considerari. Multus erat in nosocomiis, & carceribus, opitulans mortalium miseris. Cum aliquando lectos sterneret in nosocomio Ulysiiponensi, reperit stramen culcitrae putridum sordibus; sine mora suis imponit humeris, portatque per mediam turbam in domum opificis clitellarii, ut farciat novam paleam, refertam denuo ad infirmum defert. Tolerantia in adversis rebus nullo fracta est turbine. Finita lustratione Maderensi, Pro-Rector, cui ægre doluerant aliqua Visitatoris dispositiones, ausus est, modo quidem ab omnibus improbo, coram universa communitate in publica mensa de scripto palam recensere, quæ inter ejus acta reprehendenda sinistre judicabat; quam ille contumeliam, tunc sereno vultu acceptam, nullam unquam querimoniam prosecutus est.

7. Quam honores declinaverit, vidimus, cum Regina eum sibi Confessarium deligeret. Ab Rectoris tironum munere se excusare meditans, sensit intus occultam vim, quæ opus in DEI gloriam suadebat, videlicet Bejenfis Collegii foundationem. In lucem edidit plurimos libros asceticos. Lucra egenis donabat. Vincis in carcere Conimbricensi vivens tribuit pecuniam, quam in perpetuum censum datam consuleretur miseris. Præsciens mortis diem, egregie se in eum comparavit. Hymni, ac psalmi, atque demum id, *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit nos*, suprema illius verba fuerant. Res, quibus utebatur, divisa sunt instar reliquiarum. Multi ex Provincia Collegiis de ipsis aliquid petivere. Alii conservarunt epistolas. Non pauci ad ipsum scripserant eam solum mente, ut in responso haberent reliquias. Mirabilia virtutum exempla, & res miraculo similes vulgavi in opere de tironibus Eborensibus.

8. Villa novæ in Algarbiis cum exeunte anno de vitæ statione excessit P. Bartholomæus Eduardus. P. Bartholomæus Eduardus, natus in agro Sylvensi, & non Monsiquii, ut errore ductus typis impressi. A prima ætate nihil æquæ, ac vitæ sanctitatem procuravit. In parentum domo virtus hæreditaria videbatur. Apud nos nihil à tam sancta educatione recessit, sed in dies auxit virtutes. Calluit, ac docuit Mathematicas disciplinas; quæ juvare plurimum in ædificio nostri Collegii Portimaniensis, quod ab imis fundamentis à Bartholomæo directum est penè ad ultimam manum. Non minus annis quadraginta huic operi condendo invigilavit. Objicientibus, cur tam amplum construeret, respondebat: Villam novam esse in postremo regni angulo, ubi deest frequens cum aliis locis commercium, & res aliæ, quæ ad habitandum invitent, oportere idcirco fieri pulchrum Collegium, ut incolæ sine fastidio in eo commorentur.

9. Erga subditos liberalis, nulli diffusus est. Sibi unicè severus fregit immoderatas animi, corporisque propensiones. Pane duntaxat, & sale nonnunquam contentus, cum Medici à piscibus abstinere juberent. Nemini esse poterat molestus; nec erat rigidus exactor debitæ pecuniæ: miserabatur maximè pauperum. Ferebat injurias invicto animo. Fæminas quanquam nobiles non invisit. In audiendis poenitentibus indefessus; attrita inde valetudo. Annis quindecim ibidem docuit pueros Latinitatem.

10. Ejus præclaram virtutem fassus est virtutum insensissimus hostis malus dæmon ex energumeno, ex quo, frustra aliis conantibus, importunum hospitem abegit Bartholomæus. Stranguriâ laborans, acutis cruciatus doloribus, quos patientissimè toleravit, deseruit mortalitatem. Consepultus in templo veteri prope tribunal consentium. Exequias celebrarunt oppidi sacerdotes. Illius vita circumfertur typis commissa.